

Một số lợi ích, thử thách và giải pháp khi dùng ứng dụng dịch thuật trong học ngoại ngữ

Nguyễn Thị Ánh Gương*

*ThS. Trường Đại học An Giang, Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh

Received: 30/3/2023; Accepted: 8/4/2023; Published: 12/4/2023

Abstract: Using translation applications in learning foreign languages is an inevitable trend in the era of scientific and technological development. Translation applications have become more and more modern with various functions, which brings several benefits to foreign language learners. However, besides the benefits, there are challenges that learners face when using translation applications. The article provides some basic benefits and challenges, and suggests some solutions for the translation applications to be used effectively in foreign language learning.

Keywords: Translation applications, benefits, challenges, solutions

1. Đặt vấn đề

Giao tiếp là một nhu cầu thiết yếu của con người nhằm phục vụ cho mục đích sinh hoạt, công việc và giải trí. Với sự kết nối toàn cầu, việc giao tiếp đã không còn hạn chế trong một quốc gia và việc học một hay nhiều ngoại ngữ trở nên cần thiết hơn bao giờ hết. Trước đây, khi học một ngoại ngữ, người học đều sở hữu quyển từ điển giấy để có thể tra cứu từ vựng mới từ ngôn ngữ mẹ đẻ sang ngoại ngữ họ đang học và ngược lại. Tuy nhiên hiện nay, trong thời đại phát triển không ngừng của khoa học công nghệ, từ điển điện tử xuất hiện, trở nên phổ biến và nâng cấp thành ứng dụng dịch thuật. Người học hầu như sử dụng các ứng dụng dịch thuật này thay thế cho từ điển giấy. Sự phổ biến của ứng dụng dịch thuật mang đến cả mặt tích cực và tiêu cực. Vì thế cần có cái nhìn khách quan về lợi ích và thử thách mà ứng dụng dịch thuật mang lại cho người học, từ đó rút ra một số giải pháp giúp người học phát huy lợi ích và khắc phục thử thách.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Một số chức năng của ứng dụng dịch thuật

Hiện tại, ứng dụng dịch thuật có thể được cài vào điện thoại thông minh hay máy vi tính với nhiều hệ điều hành khác nhau hoặc có những ứng dụng có thể được dùng trên trình duyệt web như một website hoặc phần mềm hỗ trợ cho trình duyệt web. Một số các ứng dụng dịch thuật có thể được kể đến như Google Translate, Microsoft Translator, Yandex, iTranslate, Reverso, Linguee, và Naver Papago. Đa phần các ứng dụng dịch thuật có các chức năng sau:

- Đa ngôn ngữ: Các ứng dụng dịch thuật thường tích hợp nhiều ngôn ngữ khác nhau, có thể lên đến hơn 100 ngôn ngữ.

- Dịch từ vựng, cụm từ: Như từ điển, ứng dụng dịch thuật có thể giúp người sử dụng dịch từ vựng hay cụm từ từ ngôn ngữ này sang ngôn ngữ khác. Ứng dụng có thể cung cấp nhiều định nghĩa của một từ và cho ví dụ trong ngữ cảnh cụ thể để người sử dụng có thể hiểu hơn về từ đó ở ngôn ngữ khác.

- Dịch văn bản: Ứng dụng dịch thuật có thể dịch hẳn một câu, một đoạn văn hay một văn bản hoàn chỉnh. Có ứng dụng còn cung cấp một vài bản dịch khác nhau cho người dùng tham khảo và lựa chọn.

- Dịch thông qua hình ảnh: Đối với các ứng dụng dùng trong điện thoại thông minh, người sử dụng có thể kết hợp ứng dụng và camera để dịch trực tiếp thông qua hình ảnh camera thu được.

- Dịch thông qua giọng nói: Cũng tương tự như chức năng dịch thông qua hình ảnh, ứng dụng dùng trong điện thoại có thể giúp người sử dụng dịch các câu từ, đoạn hội thoại hay văn bản nói thông qua micro tích hợp trong điện thoại.

- Dịch ngoại tuyến: Khi không kết nối với Internet, người dùng vẫn có thể dịch được văn bản thông qua dữ liệu được lưu trữ trong ứng dụng.

2.2. Lợi ích khi dùng ứng dụng dịch thuật trong học ngoại ngữ

2.2.1. Sự tiện dụng: Lợi ích đầu tiên nên nhắc đến của ứng dụng dịch thuật là sự tiện dụng. Sự tiện dụng là lý do mà đa số người học nghĩ đến trước nhất khi chọn sử dụng ứng dụng dịch thuật thay cho từ điển giấy. Ứng dụng dịch thuật được cài đặt trong điện thoại di động hay laptop miễn phí và có thể được mang đến bất cứ nơi đâu một cách nhẹ nhàng (Medvebv, 2016). Người học không cần tra từng từ mới trong từ điển giấy hay tham khảo từ nhiều nguồn khác nhau để có

thể hiểu được văn bản. Họ chỉ cần nhập từ vựng, cụm từ hay đoạn văn cần hiểu để có được bản dịch ở mọi lúc, mọi nơi.

Bên cạnh đó, ứng dụng dịch thuật còn cung cấp đa ngôn ngữ để người học có thể chuyển đổi dễ dàng giữa các ngoại ngữ khác nhau. Đây là điểm có lợi cho những người học nhiều ngoại ngữ.

Ngoài ra, ứng dụng cũng có nhiều đầu vào khác nhau. Người học không chỉ nhập văn bản từ bàn phím mà còn có thể nhập văn bản bằng hình ảnh và giọng nói. Điều này mở rộng phạm vi dịch thuật của người học.

2.2.2. Tốc độ dịch: Một lợi ích quan trọng của ứng dụng dịch thuật là tốc độ dịch rất nhanh so với tốc độ dịch của con người. Ứng dụng chỉ mất vài giây để dịch một văn bản dài; đây là điều mà không người nào có thể làm được (Medvebv, 2016). Do đó, khi đối diện với một bài đọc dài, người học chỉ mất vài giây để có được bản dịch thô của bài đọc và tận dụng khoảng thời gian dư ra để tìm hiểu thêm về nội dung bài đọc, câu hỏi và hoàn thành bài học một cách tốt hơn.

2.2.3. Cải thiện kỹ năng ngôn ngữ - Đọc và Viết

Nhiều nghiên cứu đã cho thấy ứng dụng dịch thuật giúp cải thiện kỹ năng đọc và viết của người học, đặc biệt là kỹ năng viết.

Người học thường tận dụng ứng dụng dịch thuật để giúp họ hiểu bài đọc nhanh hơn (Jin & Deifell, 2013, as cited in Nguyen, 2022). Trong bài đọc thường có những từ mới hay từ hiếm gặp, và khi sử dụng ứng dụng dịch thuật, người học có thể hiểu nghĩa những từ này một cách nhanh chóng. Việc này rút ngắn thời gian họ làm bài nhưng mang lại kết quả cao hơn. Có nghiên cứu (Sukkhwan & Sripetpun, 2014, as cited in Nguyen, 2022) chỉ ra rằng người học thấy những bản dịch do ứng dụng dịch thuật cung cấp tốt hơn bản dịch của chính họ.

Ứng dụng dịch thuật cũng giúp người học viết tốt hơn. Người học viết email và bài luận dễ dàng hơn (Jin & Deifell, 2013, as cited in Nguyen, 2022), trang trọng và tinh tế hơn (Stapleton & Kin, 2019, as cited in Nguyen, 2022) và ít lỗi sai hơn (Tsai, 2020). Khi có sự hỗ trợ của ứng dụng dịch thuật, nội dung bài viết và từ vựng mà người học chọn lựa sử dụng được nâng cao thấy rõ, cũng như các lỗi chính tả và ngữ pháp được hạ thấp tới mức tối thiểu. Điều này có được là do người học viết từ ngôn ngữ mẹ đẻ, vốn rất phong phú và có tính chính xác cao, của bản thân, sau đó dùng ứng dụng dịch thuật để dịch lại.

2.3. Thử thách khi dùng ứng dụng dịch thuật trong

học ngoại ngữ

2.3.1. Sự phụ thuộc vào ứng dụng dịch thuật

Việc sử dụng ứng dụng dịch thuật một cách ngày càng rộng rãi cũng gây ra một số vấn đề, trong đó, phụ thuộc vào ứng dụng dịch thuật khi học ngoại ngữ là một vấn đề được nhiều người quan tâm, nhất là các nhà giáo dục.

Rất nhiều người học đã sử dụng ứng dụng dịch thuật trong và ngoài giờ học để hoàn thành các hoạt động và bài tập mà giáo viên (GV) giao cho. Điều này ảnh hưởng lớn đến quá trình tiếp thu ngôn ngữ của họ. Khả năng tư duy ngôn ngữ của người học có thể bị suy giảm (Komeili & Rahimi, 2011). Có nghiên cứu cho thấy người học cũng nhận ra việc ghi nhớ từ vựng trở nên khó khăn hơn và khả năng tự đọc và viết tiếng Anh có giảm sút (Habeeba & Muhammedb, 2020).

Người học không tự nỗ lực để bổ sung vốn từ vựng và ngữ pháp của mình mà chỉ dựa vào ứng dụng dịch thuật. Một số kỹ năng như đoán nghĩa từ vựng trong ngữ cảnh hiếm khi được người học sử dụng. Mỗi khi gặp từ mới, họ nhanh chóng dùng ứng dụng tra nghĩa của từ, hoặc cả câu hay đoạn văn. Việc hiểu nghĩa của từ mới trở nên dễ dàng và người học không còn muốn nỗ lực ghi nhớ. Điều này dẫn đến những từ vựng họ gặp nhiều lần nhưng vẫn không thể nhớ được mà luôn dùng ứng dụng để tra lại nghĩa của từ. Họ cảm thấy không an tâm khi tự dịch và luôn cần ứng dụng kiểm tra lại. Sự không tự tin ảnh hưởng quá trình học ngoại ngữ và khả năng suy nghĩ bằng ngoại ngữ đang học cũng bị ngăn trở do xu hướng dịch từ tiếng mẹ đẻ sang ngoại ngữ. Do đó, phụ thuộc vào ứng dụng dịch thuật là hoàn toàn bất lợi cho người học ngoại ngữ.

2.3.2. Lỗi từ vựng – ngữ nghĩa và cú pháp – hình thái

Lỗi về từ vựng – ngữ nghĩa và cú pháp – hình thái là những lỗi thường gặp khi dùng ứng dụng dịch thuật. Đa phần các ứng dụng dịch văn bản thường sát với nghĩa đen. Do đó, có những bản dịch sẽ xuất hiện những từ, cụm từ, câu vô nghĩa hay khó hiểu, thậm chí là hài hước (Komeili & Rahimi, 2011). Từ càng nhiều nghĩa thì khả năng dịch sai càng cao. Các câu tục ngữ, thành ngữ cũng là nhân tố gây lỗi trong khi dùng ứng dụng để dịch. Đặc biệt với các tác phẩm văn học, dùng ứng dụng dịch thuật sẽ không thể dịch được chính xác điều muốn truyền tải.

Ngoài ra, khi tiếp thu văn bản dịch có sai sót về từ vựng – ngữ nghĩa và cú pháp – hình thái, người học có thể có những nhận diện sai lầm về từ, cụm từ hoặc câu trong văn bản. Họ định ninh rằng đây là bản

dịch đúng hoặc nghĩ rằng đây là cách hiểu duy nhất của từ, cụm từ đó. Nếu người học không nhận ra và không được điều chỉnh kịp thời thì kiến thức ngôn ngữ người học tiếp nhận sẽ không còn chính xác. Việc này gây ảnh hưởng lâu dài đến nền tảng kiến thức của người học.

2.3.3. Độ chính xác của ngôn ngữ ít phổ biến

Tuy ứng dụng dịch thuật tích hợp rất nhiều ngôn ngữ, nhưng chất lượng và độ chính xác tập trung ở những ngôn ngữ của các quốc gia có độ phổ biến cao và có nhiều điểm tương đồng trong ngôn ngữ. Ngôn ngữ càng phổ biến và càng có nhiều điểm tương đồng thì chất lượng do ứng dụng dịch ra sẽ càng cao. Do đó, với các ngôn ngữ khác, chất lượng, khối lượng từ vựng và độ chính xác không được đảm bảo. Đặc biệt là các quốc gia có sự khác nhau lớn về hệ thống chữ viết và ngữ pháp.

2.4. Giải pháp khi dùng ứng dụng dịch thuật trong học ngoại ngữ

2.4.1. Nâng cao nhận thức của người học

Nhận thức của một người ảnh hưởng đến tư duy và hành động của họ. Do đó, nâng cao nhận thức của người học về lợi ích và thử thách khi dùng ứng dụng dịch thuật là một việc nên làm. Khi người học có một cái nhìn rõ ràng, khách quan về những gì họ nhận được và mất đi khi dùng ứng dụng, người học sẽ có ý thức kiểm soát hoặc có kế hoạch cho việc sử dụng để tránh rơi vào tình trạng phụ thuộc vào chúng.

Có thể tuyên truyền cho người học bằng cách tổ chức buổi chuyên đề nhỏ, thảo luận, tranh luận, hoặc cho người học tự nghiên cứu và trình bày như một bài thuyết trình nhỏ.

2.4.2. Hướng dẫn cách dùng ứng dụng dịch thuật cho người học

Ngoài nâng cao nhận thức người học, GV có thể hướng dẫn người học dùng ứng dụng dịch thuật một cách tốt nhất. Phân tích cho người học chức năng có lợi cho người học và các trường hợp nên và không nên sử dụng ứng dụng. Ví dụ như lưu ý người học không nên dùng ứng dụng dịch toàn bộ văn bản mà chỉ nên tìm hiểu những từ không biết và không đoán được thông qua ngữ cảnh; sau đó phải ghi chép lại và học từ vựng mới để không lặp lại việc tra những từ đã từng dùng ứng dụng tra qua.

2.4.3. Kiểm soát việc sử dụng ứng dụng dịch thuật trên lớp

GV có thể kiểm soát việc sử dụng ứng dụng dịch thuật trên lớp bằng nhiều cách để hạn chế việc người học dùng ứng dụng quá nhiều.

Đối với các bài đọc có từ vựng mới, GV nên yêu

cầu người học tham gia đoán nghĩa từ dựa vào ngữ cảnh mà không cần dùng điện thoại. Ngoài ra có thể hạn chế số lượng từ được phép tra từ điển để người học có thể phát huy khả năng tư duy cũng như tiếp thu từ mới. Sau những bài đọc chính có thể cho thêm bài tập phụ liên quan từ vựng và nội dung bài vừa đọc và yêu cầu người học không dùng ứng dụng khi làm các bài tập này.

Đối với kỹ năng viết, khuyến khích người học chỉ tra những từ, cụm từ cần thiết và chưa biết, không nên viết cả câu hoặc đoạn bằng tiếng mẹ đẻ và dùng ứng dụng dịch lại. Sau những bài viết cho phép dùng ứng dụng hỗ trợ, GV nên có những hoạt động viết với đề tài hay hình thức tương tự và yêu cầu người học không được dùng ứng dụng dịch thuật hỗ trợ để người học có thể củng cố lại kiến thức đã học, đồng thời hạn chế được việc quá phụ thuộc vào ứng dụng.

3. Kết luận

Ứng dụng dịch thuật ngày một phổ biến trong công việc, trong sinh hoạt và dần trở thành công cụ hỗ trợ cho người học ngoại ngữ. Tuy nhiên, cần phải có cái nhìn khách quan về lợi ích và thử thách của sử dụng ứng dụng dịch thuật vào quá trình học ngoại ngữ để từ đó có những giải pháp nhằm tối đa hóa lợi ích và vượt qua thử thách của việc sử dụng các ứng dụng này. Một số đề xuất giải pháp trên chỉ là những đề xuất chung và cơ bản, cần có những nghiên cứu sâu hơn để có thể đưa ra những giải pháp hiệu quả hơn cho những trường hợp cụ thể.

Tài liệu tham khảo

[1]. Medvedev, G. (2016). Google Translate in teaching English. *Journal of Teaching English Specific and Academic Purposes*.

[2]. Jin, L., & Deifell, E. (2013). *Foreign language learners' use and perception of online dictionaries: A survey study*. *Journal of Online Learning and Teaching*.

[3]. Nguyen, H. T. (2022) Vietnamese EFL Learners' Perceptions of the Use of Google Translate in Learning English, *International Journal of Education, Learning and Development*.

[4]. Sukkhwan, A., & Sripetpun, W. (2014). *Use of Google translate: A survey of Songkhla Rajabhat University students*. *International Proceedings of L SA Workshop and Colloquium: "Speaking" for ASEAN*, Thailand: Prince of Songkla University.

[5]. Stapleton, P., & Kin, B. L. K. (2019). *Assessing the accuracy and teachers' impressions of Google Translate: A study of primary L2 writers in Hong Kong*. *English for Specific Purposes*.